

Racionalisme local, alta modernitat d'aquí

quaderndelesidees.press/racionalisme-local-alta-modernitat-daqui/

June 14, 2015

En un context d'estancament industrial com el que estava vivint l'Estat espanyol durant la postguerra i els anys de l'anomenat "desarrollismo", va haver-hi dissenyadors, empreses i fàbriques que van apostar per la producció d'objectes amb dissenys d'alta modernitat.

Llum de sobretaula. Dissenyador: desconegut (equip tècnic de Fase?). Any: principis dels anys 1970. Editat per: Industrias Fase. Localitat: Madrid.

Cal remarcar la importància d'aquests productes pel que fa a la història del disseny industrial català, sense oblidar totes aquelles peces sense signatura que, per aquesta raó, no deixen de tenir un interès i una qualitat que cal legitimar, convertint-ho en una tasca de Redenou, un exercici per a des-anonimar allò anònim.

Va ser un petit llum de sobretaula que ens vam trobar casualment, el que ens va ajudar a emprendre i posar les bases d'allò en què s'acabaria convertint Redenou. Una peça firmada per la casa Fase de Madrid, fins al moment però, d'autor desconegut.

El llum sintetitza molts dels aspectes que ens semblen interessants a l'hora de rellegir i catalogar la producció del disseny industrial fet a Catalunya durant la segona onada de modernitat (anys cinquanta, seixanta i setanta). Considerem que aquestes peces tenen un valor afegit al ser produïdes dins d'un context difícil, un context hostil a la modernitat, amb escassos dissenyadors, pocs recursos industrials i un públic minoritari. Entenem aquests objectes com a elements de resistència, aquesta làmpada és com llum dins un moment de foscor intensa.

La troballa va portar amb ella moltes altres. De cop ens vam trobar envoltats d'objectes, la majoria d'ells d'àmbit lumínic —ja que són les peces que ens interessen especialment—, entenent aquests llums com a productes genuïns, exemples perfectes d'alta modernitat d'aquí.

Aquest llum es desenvolupa a partir d'un interruptor de paret, l'interruptor Ibiza, dissenyat per André Ricard l'any 1970. A partir d'aquest element sorgeix tot el cos de la peça, el seu volum i el seu contorn vénen donats per les dimensions preestablertes de l'interruptor, que originàriament fou creat per ser adherit a una superfície plana, a una paret. Es van aprofitar recursos propis, generant una peça amb una resolució molt enginyosa, nova i intel·ligent. Són aquests petits exemples, irrellevants o bé passats per alt, els que ens interessen i dels que volem parlar; volem desenvolupar una història excèntrica d'elements i d'experiències. Cal tenir en compte que molts d'aquests objectes i experiències encara existeixen, però que d'altres estan a punt de desaparèixer, i alguns ja no hi són, i volem deixar constància de la seva història particular.

La peça que ja hem classificat com a genuïna dista molt dels models que generaven els productors d'Industrias Fase (Madrid). Amb la recent fascinació pel disseny del passat recent, ha sorgit gairebé un fetitxisme al voltant d'aquests productes. Uns productes que formen part de l'imaginari col·lectiu, i són el paisatge quotidià de l'Estat espanyol de la segona meitat de segle (qui no té al cap el famós telèfon Góndola?). Fins i tot fora de les nostres fronteres, no és estrany trobar una cosa o altra a delegacions oficials espanyoles, ubicades a l'estranger.

Fase es dedicava a l'edició de disseny de producte, majoritàriament peces lumíniques.

Alguns historiadors opinen que aquesta productora és l'únic exponent veritablement rellevant del disseny industrial espanyol (a *la Meseta*) des dels anys cinquanta fins als vuitanta. D'altres lectures, però, expliquen que la productora se sustentava gràcies al suport del govern franquista i es dedicava bàsicament a fer versions de dissenys fabricats a altres països. El que és interessant de les produccions generades per Fase és que creen unes resolucions inigualables, sobretot en l'àmbit d'il·luminació de despatx, influenciats per l'estil propi del disseny bandera de l'*American way of live* dels anys cinquanta. Aplicaven una aerodinàmica a objectes estàtics que es va convertir en una icona. La intenció principal era generar productes per a la seva exportació, productes amb una estètica molt moderna, d'una oficialitat que evidentment no practicava.

Interruptor Ibiza. André Ricard, 1970.
www.andrericard.com/dibiza.html

Deixant de banda aquestes petites, però a la vegada importants històries a l'entorn de productores i dissenyadors en concret, volem donar valor a la producció local. Una producció que, sense disposar d'una indústria especialitzada i un públic sòlid, aconseguix resolucions igual de vàlides i destacables. Els creadors d'aquestes peces es van haver d'adaptar als recursos existents, fet que ens sembla molt interessant, i per aquesta raó intentem recuperar i remarcar el que és genuí de les produccions locals, fruit de la utilització d'uns recursos propis, en un moment en què el consum i l'economia globalitzadora esdevenen uniformitzadores per conseqüència directa dels productes i dels espais de vida públics i privats.

És arriscat afirmar que la modernitat dins de les nostres fronteres, pel context polític i social en què va sorgir, és més destacable que d'altres generades a diferents indrets on es va viure una realitat més plaent, fèrtil, i pròspera. Però sí que ens arisquem a dir que, com a mínim, són propostes dignes de ser descobertes, de ser catalogades i de ser rellegides, encara que només sigui per situar o dignificar aquest treball, que ha de ser, al cap i a la fi, part del nostre patrimoni.

Redenou és un projecte que es vertebrava en dues direccions: d'una banda la cerca, localització i documentació de peces de disseny industrial, interiorisme i arquitectura de la segona meitat del segle XX, època coneguda com a modernitat de segona generació; de l'altra, la restauració i posada en circulació dels objectes recuperats que tenen un especial interès, tant a nivell formal com estètic o contextual. El projecte s'interessa per produccions generades per professionals i empreses en un context ideològic, social, polític i econòmic concret, les dècades dels anys cinquanta, seixanta i setanta a Catalunya, i per extensió a la resta de l'Estat.

La intenció dels seus impulsors és que Redenou sigui un complement a una historiografia del disseny poc desenvolupada que, en trets generals, no té en compte continguts fora de l'"oficialitat" del disseny. Existeixen produccions d'interès que han quedat en un segon pla dins del mateix discurs historiogràfic, així que Redenou pretén crear un arxiu que tingui en compte aquestes peces, autors i experiències oblidades o poc aprofundides, i així deixar constància d'uns treballs avantguardistes creats en un context hostil a la modernitat, que en altres països esdevenia amb "naturalitat". La voluntat de l'equip de Redenou és posar en valor aquest treball estudiant peces que per les seves característiques i context siguin reveladores del mateix moment. Consideren aquestes produccions com una forma d'entendre la cultura material, més enllà d'esteticismes. Redenou se centra essencialment en el racionalisme i la seva excel·lència dins d'una producció minoritària, local i política per necessitat. Amb la publicació d'aquest treball repassarem empreses, fàbriques, dissenyadors i productors, des de les peces més desconegudes als treballs poc mostrats dels "noms propis" ja reconeguts oficialment.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

- [Guillem Celada](#)
- [Lorena Rodríguez](#)

